

ЕМПІРИЧНА МОДЕЛЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОДІАГНОСТИКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

УДК:159.922.83

Жовнер Віталій Юрійович

Аспірант кафедри психології Київського національного торговельно-економічного університету, м. Київ (Україна)

Анотація. У статті здійснено аналіз наукових підходів психодіагностичного інструментарію дослідження індивідуально-психологічних властивостей які зумовлюють конкурентоспроможність особистості. При цьому використано загально-наукові принципи дослідження: принцип системного підходу розуміння особистості, положення про особистість як активний суб'єкт діяльності, принципи детермінізму та розвитку, єдності свідомості та діяльності особистості, принципи психологічної теорії діяльності, принцип полімотивації підприємницької діяльності, життєвий та професійний розвиток особистості, методологічні принципи організації психологічного дослідження, закономірності співвідношення біологічного та соціального в психіці людини, концепція генетико-моделювального методу дослідження особистості підприємця.

В основу дослідження покладено генетико-моделювальний метод з такими принципами як: принцип «аналізу за одиницями», принцип «єдності біологічного і соціального», принцип «креативності», принцип «рефлексивного релятивізму», принцип «єдності експериментальної і генетичної лінії розвитку».

Розроблено і розкрито зміст емпіричної моделі дослідження і визначено детермінанти конкурентоспроможності особистості з включенням таких блоків як: організація (етапи), теоретико-методологічне підґрунтя дослідження конкурентоспроможності особистості, зовнішні та внутрішні чинники, психодіагностичний блок методик та компоненти розвитку конкурентоспроможності.

Ключові слова: особливості, психодіагностика, емпірична модель, дослідження, конкурентоспроможність, особистість.

Постановка проблеми. З'ясовано, що серед населення країни спостерігаються суперечливі тенденції – поряд з бажанням займатись підприємницькою діяльністю панує страх можливих невдач у цій діяльності, а також зневіра у своїх силах щодо конкурентоспроможності. [1,6,14]

За результатами анкетування молоді – з

одного боку є виражена заповзятість молодих людей, щодо бажання займатись професійною підприємницькою діяльністю, а з іншого – неготовність до конкурентної боротьби у цій діяльності. Так, поряд з високими показниками бажанням займатись підприємництвом, потреба в досягненні цілей виявилась низькою, а саме: у 76 – 80%, відповідно, серед студентів і працюючої молоді виявилась на рівні нижчому за середні показники. (С. Максименка, А. Мазаракі, Л. Кулаковської, Т. Кулаковського) [16,17,18,19]

За результатом аналізу наукових джерел методичних підходів дослідження конкурентоспроможності особистості встановлено, що значна кількість індивідуально-психологічних характеристик, властивостей, утворень та станів, які визначаються при дослідженні конкурентоспроможності підприємців, а також неоднаковий їх прояв у різних осіб, свідчить про можливість і необхідність з'ясування кількісних і якісних показників конкурентоспроможності підприємців, що зумовлюють професійно-важливі якості, а з іншого – вказує на необхідність комплексного підходу у дослідженні щодо психодіагностики, а також формування і розвитку індивідуально-психологічних властивостей які сприяють конкурентоспроможності. [2,12,17,21]

Аналіз останніх досліджень. Наукові дослідження конкурентоспроможності суб'єктів (ППД) висвітлено і в економічних

джерелах (М. Бойко, А. Мазаракі, В. Лагутін, С. Пахомов, І. Савчук, Т. Ткаченко) і в психологічній літературі – в роботах Л. Карамушки (конкурентоздатність команд), С. Москаленка (конкурентоздатність персоналу), І. Глибокої (конкурентоздатність учнів), Л. Галаган, стосовно індивідуально-психологічних особливостей розвитку конкурентоздатності безробітних – майбутніх ПП, В. Корсакевич яка розглядає психологічні особливості розвитку КЗД викладацького персоналу ВНЗ приватної форми власності. [4,5,6,9,10,16,17,20]

У залежності від мети і завдань психологічних досліджень, отриманих результатів факторного аналізу, визначення чинників, складових конкурентоспроможності згаданими авторами обґрунтовано комплекс психодіагностичних методик. Так, В. Корсакевич використовувала три блоки методик, які спрямовано на дослідження особливостей соціально зумовленого та досвідового компонентів КСП, а також соціально-економічного компонента з визначенням організаційних, економічних, сімейних, соціально-демографічних чинників розвитку складових КСП. [9,10]

У роботі Л. Галаган в основу емпіричної моделі дослідження було покладено визначення психологічних особливостей безробітних – майбутніх ПП яких обстежено із застосуванням блоку методів, які спрямовано на з'ясування проявів визначених автором компонентів КСП – конкурентного, підприємницького і ситуаційного блоків. [6]

Аналіз літературних джерел, що стосується дослідження конкурентоспроможності підприємців свідчить, що автори в основному зосереджували увагу на тих чи інших рисах, притаманних підприємницькій діяльності. При цьому ми майже не зустріли робіт, у яких би розглядалось питання щодо особливостей формування та розвитку здібностей до конкуренції, не дивлячись на актуальність саме цього питання. [4,5,6,9,10,16]

Мета статті здійснити аналіз наукових підходів психодіагностичного інструментарію дослідження індивідуально-психологічних властивостей і детермінант які зумовлюють конкурентоспроможність, а також розробити і розкрити зміст емпіричної моделі дослідження.

Виклад основного матеріалу. За результатами багатьох вчених дають можливість зробити припущення, про важливість дослідження самооцінки респондентів, які представляють молодь і вона у обстежуваних виявилась як такою, що не зовсім прагне до ППД, не дивлячись на бажання нею займатись в умовах конкурентності. [9,10,14]

Водночас, за таким показником конкурентоспроможності особистості як «здатність йти на розумні ризики» більшість респондентів не бажають йти на ризик, що в умовах жорсткої конкуренції, ризиків невизначеності є позитивним для КСП. Окрім того, позитивним є той факт, що більшість респондентів показали високий рівень цілеспрямованості,

щодо професійної підприємницької діяльності (ППД), і це той ресурс який при відповідному психологічному забезпеченні та підтримки з боку держави набуде досвіду КСП і ведення ППД в сучасних умовах. [15,22]

Як стверджують С. Максименко, А. Мазаракі, Л. Кулаковська, Т. Кулаковський нині на підприємців покладено великі сподівання щодо розвитку економіки і покращення добробуту населення. Водночас, автори вказують на незадовільний стан справ у ППД у зв'язку з низькою рентабельністю господарської діяльності, збитковістю, низькою заробітною платою, зростанням безробіття. Однією з основних причин вчені вбачають неготовність людей займатись ППД і низький рівень конкурентоспроможності. Тобто, успішність ППД залежить від рівня мотивації досягнення, КСП осіб які нею займаються. [16,17,19]

З метою розширення наукових методів дослідження особистості, яка є успішною і конкурентоспроможною. С. Максименко запропонував генетико-моделювальний метод дослідження. В основу методу автор поклав такі способи і форми вивчення особистості які за принципами сполученості, що дають змогу особистості вільно функціонувати і розвиватись за власними законами і водночас підлягають емпіричній фіксації. [17,18,19]

Основна ідея автора генетико-моделювального методу полягає у тому, що результатом поєднання чуттєвого досвіду,

емпіричного мислення і креативності дослідник має виокремити у цілісній особистості такі змістовні одиниці які були б самостійними і самодостатніми та забезпечували в своїй сукупності та цілісності саморозвиток і функціонування. Останнє найбільш суттєве на що наголошує автор – «одиниця» системи, що саморозвивається і саморегулюється, принципово відрізняється від тих «одиниць», що встановлюють в експериментально-генетичному методі, що означає відхід від редукції. [17,18,19]

Отже, в основу генетико-моделювального методу С. Максименко поклали принципи його побудови й застосування.

Так, перший з них – «принцип аналізу за одиницями», який достатньо представлено у попередньому викладенні матеріалу.

Наступний принцип – «єдності біологічного і соціального» розглядається як складова і суперечлива їх взаємодія, що відкриває дійсну сутнісну природу витоків активності особистості і розглядається автором у двох площинах – як чинники, що впливають на особистість і як чинники, що забезпечують її існування, розвиток і єдність. Дотримання цього принципу (за генетико-моделювальним методом) означає вивчення онтогенезу, механізмів виникнення потреб, а також означає розгляд у психологічному дослідженні існування особистості у її становленні і здатності до саморозвитку, вихідної біосоціальної єдності.

Інший важливий принцип побудови генетико-моделювального методу – «креативність». Дотримання принципу креативності в аналізі і дослідженні особистості на думку С. Максименка означає визнати її існування як цілісну в унікальній спрямованій єдності, і враховувати багатозначність, неочікуваність і непередбачуваність та ,водночас, – з певною прогнозованістю і однозначністю.

Потрібно врахувати зміст попереднього принципу, що методично дає змогу перейти і визначити такий принцип як «рефлексивний релятивізм» у якому автор генетико-моделювального методу стверджує неможливість встановлювати точні виміри, фіксувати остаточно вищі унікальні творчі вияви особистості. Наявність рефлексії відкриває людині нескінченність ресурсів самопізнання, а релятивізм (відносність) застерігає нас від поверхневих прогнозів так як наші знання є обмеженими.

І ще один принцип генетико-моделювального методу – це «єдність експериментальної і генетичної лінії розвитку». Відомо, що нині формувальний експеримент є обов'язковим атрибутом наукових досліджень. Розкриваючи зміст останнього принципу автор ставить питання, щодо того, чи формується задана (певна) функція поза експериментом, в звичайних умовах, а також стверджує, що згідно з принципом єдності експериментальної і генетичної лінії розвитку науковець має вивчати об'єкт за його логікою,

а не власну логіку дослідження в об'єкті, що ним же й створюються [17,18,19].

Таким чином, сутність концепції генетико-моделювального методу С. Максименка виявляється в тому, що дослідник має виокремити в цілісній особистості такі змістовні одиниці які були б самостійними і самодостатніми, несли в собі всю цілісність і забезпечували в своїй сукупності саморозвиток і функціонування.

Науковий підхід автора базується на таких принципах побудови і застосування генетико-моделювального методу як: аналізу за «одинацями»; єдності біологічного і соціального; креативності; рефлексивного релятивізму та єдності генетичної і експериментальної лінії розвитку.

При цьому генетико-моделювальний метод поєднується із застосуванням добре відомих окремих дослідницьких методів і процедур таких як: спостереження, анкетування, психодіагностика і експеримент, що дає первинний емпіричний матеріал для аналізу, узагальнення, осмислення в контексті єдиного методу [16].

У відповідності до мети і завдань роботи нами розроблено концептуальну модель дослідження яка включає: організацію (етапи) дослідження (перший етап - теоретичний аналіз проблем психологічних особливостей розвитку КСП, другий етап - емпіричне дослідження, третій етап - формуючий експеримент).

Використані методи теоретичного і емпіричного дослідження. Теоретичні: аналіз, систематизація та узагальнення наукової літератури. Емпіричні: констатувальний та формувальний експерименти; експертне оцінювання, в основу емпіричного дослідження покладено генетико-моделювальний метод з використанням наступних методик: дослідження конкурентоспроможності, а також рівня сформованості конкурентоздатності особистості здійснювали за допомогою анкети «Рівень конкурентоздатності» (Л. Подоляк, В. Юрченко); мотиваційний компонент та ієрархію мотивів ППД (безпосередні і опосередковані) вивчали за допомогою методик: «Мотиви підприємництва» (Л. Карамушка, Н. Худякова), діагностика мотиваційної спрямованості особистості на досягнення успіху здійснювалась за «Методикою діагностики особистості на мотивацію до успіху Т. Елерса» (Д. Райгородський); реалізацію ціннісних орієнтацій особистості в умовах життєдіяльності вивчали за методикою «Діагностика реальної структури ціннісних орієнтацій особистості» (С. Бубнова); дослідження професійного спрямування обстежуваних проводили за методиками: «Тест загальних здібностей до підприємницької діяльності» для визначення психологічних особливостей щодо підприємницької діяльності (Ю. Пачковський), за методикою «Адаптаційна мобільність» з'ясовували рівень адаптаційної мобільності до зовнішніх і внутрішніх

викликів (Л. Карамушка, М. Москальов); індивідуально-психологічний компонент обстежуваних визначали за методиками «Індивідуально-типологічний опитувальник», яка спрямована на дослідження індивідуально-типологічних особливостей, сили мотивації, стилю міжособистісного спілкування і пізнавальних процесів (Л. Собчик), «Дослідження психологічної структури темперамента» використали для виявлення полярних властивостей темпераменту: екстраверсія - інтроверсія, емоційну збудливість - емоційну врівноваженість, темп реакцій (швидкий-повільний), активність (високу-низьку) (Б. Смірнов), тест Шварцландера «Дослідження рівня домагань» спрямували на визначення рівня домагань особистості, прагнень, а також оцінки своїх індивідуальних можливостей (Пашукова Т. И., Допира А. И., Дьяконов Г. В.); соціально-комунікативну сферу вивчали за допомогою методик «Комунікативні та організаторські здібності», що розкривають рівень комунікативних та організаторських здібностей (В.Бодров); рівень емоційної та вольової регуляції і стресостійкості вивчали за методикою «Тест на стресостійкість» (Ю. Щербатих). [1,2,7,8,13,14,15,21,23]

Компоненти розвитку конкурентоспроможності - мотиваційний компонент, професійне спрямування, індивідуально-психологічний компонент, соціально-комунікативна сфера та емоційно-вольовий компонент. [12,15]

Зовнішні чинники конкурентоспроможності особистості, а саме: -макро та -мікро чинники та внутрішні чинники - біологічні (вікові), соціальні (умови розвитку), професійні (компетентність, рівень розвитку), психологічні (ЗНУ, ППП, стани, утворення, властивості) [6,14,25]

Теоретико-методологічне підґрунтя дослідження розвитку конкурентоспроможності особистості слугують фундаментальні положення і принципи психологічної науки: принцип системного підходу розуміння особистості (Б. Ананьєв Б. Ломов, С. Максименко, В. Мерлін, К. Платонов та ін.); положення про особистість як активний суб'єкт діяльності (К. Абульханова-Славська, М. Боришевський, Л. Карамушка, Г. Костюк, С. Максименко, В. Роменець, С. Рубінштейн, В. Татенко, Т. Титаренко); принципи детермінізму та розвитку, єдності свідомості та діяльності особистості (Б. Ананьєв, Л. Виготський, С. Рубінштейн); принципи психологічної теорії діяльності (Г. Балл, О. Леонтьєв, Г. Ложкін, С. Максименко, В. Семиченко, В. Шадриков); принцип полімотивації підприємницької діяльності як поєднання внутрішніх та зовнішніх мотивів (Л. Карамушка); життєвий та професійний розвиток особистості в межах онтогенетичних досліджень проблем життєвого шляху (Є. Головаха, О. Кроник, О. Лактіонов, В. Роменець, О. Саннікова, Т. Титаренко); методологічні принципи організації психологічного дослідження (Б. Ломов, М. Корольчук, М. Макаре-

нко, С. Максименко, та ін.); закономірності співвідношення біологічного та соціального в психіці людини (Ю. Александровський, Б. Братусь, Б. Зейгарник); концепція генетико-моделювального методу дослідження особистості підприємця (С. Максименко). [2,3,6,8,9,10,11,13,14,16,22,23,24]

Висновки. Здійснено аналіз наукових підходів психодіагностичного інструментарію дослідження індивідуально-психологічних властивостей які зумовлюють конкурентоспроможність особистості. При цьому використано загально-наукові принципи дослідження: принцип системного підходу розуміння особистості, положення про особистість як активний суб'єкт діяльності, принципи детермінізму та розвитку, єдності свідомості та діяльності особистості, принципи психологічної теорії діяльності, принцип полімотивації підприємницької діяльності, життєвий та професійний розвиток особистості, методологічні принципи організації психологічного дослідження, закономірності співвідношення біологічного та соціального в психіці людини, концепція генетико-моделювального методу дослідження особистості підприємця.

В основу дослідження покладено генетико-моделювальний метод з такими принципами як: принцип «аналізу за одиницями», принцип «єдності біологічного і соціального», принцип «креативності», принцип «рефлексивного релятивізму», принцип

«єдності експериментальної і генетичної лінії розвитку».

Розроблено і розкрито зміст емпіричної моделі дослідження і визначено детермінанти конкурентоспроможності особистості з включенням таких блоків як: організація (етапи), теоретико-методологічне підґрунтя дослідження конкурентоспроможності особистості, зовнішні та внутрішні чинники, психодіагностичний блок методик та компоненти розвитку конкурентоспроможності.

Перспектива подальшого дослідження – полягає у апробації психодіагностичного інструментарію, щодо визначення індивідуально-психологічних особливостей фахівців і обґрунтуванні комплексної програми формування конкурентоспроможності.

Перелік використаних джерел:

1. Абабков В. А. Адаптація к стрессу. Основы теории, диагностики, терапии. / В. А. Абабков, М. Перре // – С Пб. : Речь, 2004. – 166 с.
2. Абульханова-Славская К. А. Психология и сознание личности. / К. А. Абульханова-Славская // – М. : Воронеж, 1999. – 320 с.
3. Ананьев Б. Г. О проблемах современного человекознания./Б. Г. Ананьев// – С Пб. : Питер, 2001. – 272 с.
4. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта: Соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти. / Г. О. Балл// – Рівне: Ліста – М. : 2003. – 128 с.
5. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности./В. А. Бодров// – М. : ПЕРСЭ, 2001. – 511 с.
6. Галаган Л. В. Психологічні особливості розвитку конкурентоздатності безробітних майбутніх підприємців : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Галаган Ла-

- риса Володимирівна ; наук. кер. Філь О. А. ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Київ, 2013. – 342 с. : табл., рис. – Бібліогр.: с. 207 – 242
7. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология. / В. Н. Дружинин // – 2-е изд., доп. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
8. Зейгарник Б. В. Патопсихология. / Б. В. Зейгарник // – М. : Изд. москов. ун-та, 1986. – 287 с.
9. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти. /Л. М. Крамушка // Монографія. – К. : Ніка-Центр, 2000. – С.72 – 75.
10. Карамушка Л. М. Мотивація підприємницької діяльності / Л. М. Карамушка, Н. Ю. Худякова. – Київ-Львів: «Сполом», 2011. – 206 с.
11. Клименко В. В. Механізми психомоторики людини. /В. В. Клименко// – К. : 1997. – 192 с.
12. Корольчук М. С. Психодіагностика. / М. С. Корольчук, В. І. Осюдло // Навч. посібник. – К. : Ельга; Ніка-Центр, 2004. – 400 с.
13. Костюк Г. С. Избранные психологические труды. / Г. С. Костюк // – М. : Педагогика, 1988. – 304 с.
14. Креденцер О. В. Психологічні умови підготовки підприємців до професійної діяльності у сфері торговельного бізнесу : автореф. дис ... канд. психол. наук: 19.00.10 / Оксана Валеріївна Креденцер . – Київ : Б.в., 2009 . – 20 с. – На укр. яз.
15. Ломов Б. Ф. О системном подходе в психологии / Б. Ф. Ломов // Вопр. психологии. – 1975. – № 2. – С. 31 – 45.
16. Мазаракі А. А. Підприємництво: психологічні, організаційні та економічні аспекти : навч. посіб. / С. Д. Максименко, А. А. Мазаракі , Л. П. Кулаковська, Т. Ю. Кулаковський. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012 – 720 с.
17. Максименко С. Д. Проблема метода в возрастной и педагогической психологии / С. Д. Максименко // Вопр. психологии. – 1989. №4. – С. 31 – 39.
18. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. / С. Д. Максименко // – К. : НДШ, 1990. – 239 с.
19. Максименко С. Д. Метод дослідження особистості. / С. Д. Максименко // Практ. психологія та соціал. робота. – 2004. – №7. – С. 1 – 8.
20. Психология здоровья / Под ред. Г. С.Никифорова. – СПб. : Питер, 2003. – 607 с.
21. Рубинштейн С. Л. / С. Л. Рубинштейн // Основы общей психологии. – СПб. : Питер, 1998. – 688 с.
22. Суходольський Г. В. Математическая психология. / Г. В. Суходольський // – Х. : Изд-во Гуманитар. центр, 2006. – 360 с.
23. Тарабрина Н. В. Практикум по психологии посттравматического стресса. / Н. В. Тарабрина // – СПб. : Питер, 2001. – 272 с.
24. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування. / Т. М. Титаренко // – К. : Плавник, 2004. – 96 с.
25. Ткаченко Т. І. Сталий розвиток туризму: теорія, методологія, реалії бізнесу : Монографія. – К. : Київ.нац. торг.-екон. ун-т, 2009. – 2-ге видання. – 463 с.

References (Transliteration):

1. Ababkov V. A. Adaptatsyya k stressu. Osnovu teoryy, dyahnostyky, terapyu. / V. A Ababkov, M. Perre // – S Pb. : Rech', 2004. – 166 s.
2. Abul'khanova-Slavskaya K. A. Psykhologhyya y soznanye lychnosty. / K. A. Abul'khanova-Slavskaya // – M. : Voronezh, 1999. – 320 s.
3. Anan'ev B. H. O problemakh sovremennoho chelovekoznyaya./B. H. Anan'ev// – S Pb. : Pyter, 2001. – 272 s.
4. Ball H. O. Suchasnyy humanizm i osvita: Sotsial'no-filosofs'ki ta psykhologo-pedahohichni aspekty. / H. O. Ball// – Rivne: Lista – M. : 2003. – 128 s.
5. Bodrov V. A. Psykhologhyya professional'noy pryhodnosty./V. A. Bodrov// – M. : PERS, 2001. – 511 s.
6. Halahan L. V. Psykhologhichni osoblyvosti rozvytku konkurentozdatnosti bezrobitnykh maybutnikh pidpryyemtsiv : dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00.10 / Halahan Larysa Volodymyrivna ; nauk. ker. Fil' O. A. ; In-t

- psykholohiyi im. H. S. Kostyuka NAPN Ukrayiny. – Kyiv, 2013. – 342 s. : tabl., rys. – Bibliohr.: s. 207 – 242
7. *Druzhynyn, V. N.* Eksperymental'naya psykholohyya. / V. N. Druzhynyn // – 2-e yzd., dop. – SPb. : Pyter, 2001. – 320 s.
8. *Zeyharnyk B. V.* Patopsykholohyya. / B. V. Zeyhranyk // – M. : Yzd. moskov. un-ta, 1986. – 287 s.
9. *Karamushka L. M.* Psykholohiya upravlinnya zakladamy seredn'oyi osvity. /L. M. Kramushka // Monohrafiya. – K. : Nika-Tsentr, 2000. – S.72 – 75.
10. *Karamushka L. M.* Motyvatsiya pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti / L. M. Karamushka, N. Yu. Khudyakova. – Kyiv-L'viv: «Spolom», 2011. – 206 s.
11. *Klymenko V. V.* Mekhanizmy psikhomotoryky lyudyiny. /V. V. Klymenko// – K. : 1997. – 192 s.
12. *Korol'chuk M. S.* Psykhodiahnostyka. / M. S. Korol'chuk, V. I. Os'odlo // Navch. posibnyk. – K. : El'ha; Nika-Tsentr, 2004. – 400 s.
13. *Kostyuk H. S.* Yzbrannyye psykholohycheskiye trudy. / H. S. Kostyuk // – M. : Pedahohyka, 1988. – 304 s.
14. *Kredentser O. V.* Psykholohichni umovy pidhotovky pidpryyemtsiv do profesiynoyi diyal'nosti u sferi torhivelnoho biznesu : avtoref. dys ... kand. psikhol. nauk: 19.00.10 / Oksana Valeriyivna Kredentser . – Kyiv : B.v., 2009 . – 20 s. – Na ukr. yaz.
15. *Lomov B. F.* O systemnom podkhode v psykholohyy / B. F. Lomov // Vopr. psykholohyy. – 1975. – # 2. – S. 31 – 45.
16. *Mazaraki A. A.* Pidpryyemnytstvo: psykholohichni, orhanizatsiyini ta ekonomichni aspekty : navch. posib. / S. D. Maksymenko, A. A. Mazaraki , L. P. Kulakovs'ka, T. Yu. Kulakovs'kyy. – K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2012 – 720 s.
17. *Maksymenko S. D.* Problema metoda v vozrastnoy y pedahohycheskoy psykholohyy / S. D. Maksymenko // Vopr. psykholohyy. – 1989. #4. – S. 31 – 39.
18. *Maksymenko S. D.* Teoriya i praktyka psykholohopedahohichnoho doslidzhennya. / S. D. Maksymenko // – K. : NDSH, 1990. – 239 s.
19. *Maksymenko S. D.* Metod doslidzhennya osobystosti. / S. D. Maksymenko // Prakt. psykholohiya ta sotsial. robota. – 2004. – #7. – S. 1 – 8.
20. *Psykholohyya zdorov'ya /* Pod red. H. S. Nykyforova. – SPb. : Pyter, 2003. – 607 s.
21. *Rubynshteyn S. L. /* S. L. Rubynshteyn // Osnovy obshchey psykholohyy. – SPb. : Pyter, 1998. – 688 s.
22. *Sukhodol's'kyy H. V.* Matematycheskaya psykholohyya. / H V. Sukhodol's'kyy // – Kh. : Yzd-vo Humanytar. tsentr, 2006. – 360 s.
23. *Tarabryna N. V.* Praktykum po psykholohyy posttravmatycheskoho stressa. / N. V. Tarabryna // – SPb. : Pyter, 2001. – 272 s.
24. *Tytarenko T. M.* Kryzove psykholohichne konsul'tuvannya. / T. M. Tytarenko // – K. : Plavnyk, 2004. – 96 s.
25. *Tkachenko T. I.* Stalyy rozvytok turyzmu: teoriya, metodolohiya, realiyi biznesu : Monohrafiya. – K. : Kyiv.nats. torh.-ekon. un-t, 2009. – 2-he vydannya. – 463 s.

Zhovner Vitaliy

PhD student at Department of Psychology at Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv (Ukraine)

EMPIRICAL MODELS RESEARCH AND COMPETITIVENESS OF PERSONALITY CHARACTERISTICS PSYCHODIAGNOSTICS

ABSTRACT

The article analyzes the scientific approaches of psychodiagnostic research tools for individual psychological characteristics that determine personality competitiveness.

We applied general principles of scientific research: principle of systematic approach to personality understanding, vision of individual as an active subject of activity, principles of determinism and development, unity of consciousness and activity of the individual, principle of psychologi-

cal activity theory, principle of multimotivated entrepreneurship activity, life and professional personal development, methodological principles of psychological research organization, patterns of biological and social value in the human mind, concept of genetic-modeling research method for entrepreneur personality.

The study is based on genetic-modeling method with the following principles: principle of «analysis per unit», principle of «biological and social unity», principle of «creativity», principle of «reflexive relativism», principle of «experimental and genetic lines of development unity».

We developed and revealed the content of empirical research model and specified personality determinants of competitiveness including such units as organization (stages), theoretical and methodological basis of individual competitiveness research, external and internal factors, psychodiagnostic set of techniques and components of competitiveness development.

Keywords: characteristics, psychodiagnostics, empirical model, research, competitiveness, personality.

Жовнер Виталий Юрьевич

Аспирант кафедры психологии Киевского национального торгово-экономического университета, г. Киев (Украина)

ЭМПИРИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ ИССЛЕДОВАНИЯ И ОСОБЕННОСТИ ПСИХОДИАГНОСТИКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЛИЧНОСТИ

Аннотация. В статье проведен анализ научных подходов психодиагностического инструментария исследования индивидуально-психологических свойств которые обуславливают конкурентоспособность личности. При этом использовано научные принципы исследования: принцип системного подхода понимания личности, положения о личности как активный субъект деятельности, принципы детерминизма и развития, единства сознания и деятельности личности, принципы психологической теории деятельности, принцип полимотивации предпринимательской деятельности, жизненный и профессиональный рост личности, методологические принципы организации психологического исследования, закономерности соотношения биологического и социального в психике человека, концепция генетико-моделирующего метода исследования личности предпринимателя.

В основу исследования положен генетико-моделировочный метод с такими принципами как: принцип «анализа по единицам», принцип «единства биологического и социального», принцип «креативности», принцип «рефлексивного релятивизма», принцип «единства экспериментальной и генетической линии развития».

Разработано и раскрыто содержание эмпирической модели исследования и определены детерминанты конкурентоспособности личности с включением таких блоков как: организация (этапы), теоретико-методологическая основа исследования конкурентоспособности личности, внешние и внутренние факторы, психодиагностический блок методик и компоненты развития конкурентоспособности.

Ключевые слова: особенности, психодиагностика, эмпирическая модель, исследование, конкурентоспособность, личность.

Дата отримання статті: 01.03.2017

Дата рекомендації до друку: 03.03.2017